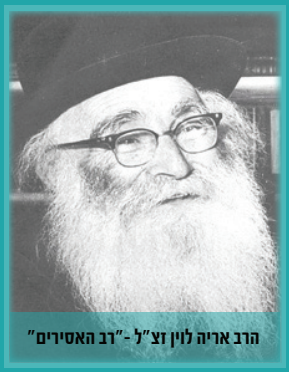
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

ו' תשרי תשע"ט

גליון מספר 90

פרשת וילך שבת שובה

דרך חיים

כתב הרא"ש (רבינו אשר מגדולי הראשונים) בשם רבי נטרונאי גאון: ביום ראשון של ראש השנה אסור לישב בתענית, אולם ביום שני של ראש השנה ובשבת שובה מותר, משום דעשרה ימים אלו משונים משאר ימות השנה, לפיכך מתענים בהם בין בחול ובין בשבת.

רבי נטרונאי גאון נקרא בשם זה על שם מה שהנחיל תורה בסורא ובמתא מחסיא, ונטר את התורה שלא תשכח בזהירות ודקדקנות על כל פרטיה וסייגיה. ומה כוונתו שימים אלו משונים מכל ימי השנה?

אלא שדבריו יוארו באור יקרות, על פי מה שמבואר בכתבי רבי יהונתן אייבשיץ. שכל יום מימי עשרת ימי תשובה 'מתוקן ומכוון' כנגד יום אחד מימי השבוע שחלפו בשנה החולפת, והוא מה שרמז רבי נטרונאי שימים אלו 'משונים משאר ימים', מצד סגולתם הפנימית והמיוחדת.

הוסיף רבינו הגר"א זי"ע שעשרה ימים אלו הינם כנגד ימי שנת החמה שעודפת על ימי שנת הלבנה [ימי החמה הינם 365 לעומת ימי הלבנה - 354.1], ואינם נחשבים מסדר הימים של לוח השנה, והם כנגד ימי עולם הבא שמעל הטבע.

חידש רבי משה גלאנטי בשם האריז"ל שיש יכולת אף לתקן בכל יום, יום אחד מכל ימי חייו, לדוגמא יום ראשון בשבוע את כל מה ששגה בכל ימי חייו ביום ראשון וכן הלאה.

ולימים אלו רימז שלמה המלך ע"ה באומרו "אין חדש תחת השמש", ודרש רבי יודן במדרש: אבל יש חדש מעל השמש. כי ישנם ימים מועטים בשנה, ואלו עשרת ימי תשובה שבהם ההנהגה היא לא טבעית לפי מעשי האדם, ויש יכולת לחזור בתשובה ולתקן את כל העוונות בשורשם. וכפי שהמליץ הרבי מרוזין זי"ע: "נושא עון ועובר על פשע", שהקב"ה מעלה ומנשא את האדם מעל העוון, וממילא עובר על פשע.

ושיא הקרבה היא ביום הכיפורים, שהיום עצמו מכפר, וכדברי רבי שיום הכיפורים מכפר אף לשאינם שבים, כי היום משפיע קרבה כה גדולה שבוודאי כל אחד חש התעוררות ורצון אמיתי לשינוי ורואה הקב"ה את הרצון הפנימי ומוחל וסולח.

יהי רצון שנזכה למחילה וסליחה ולקרבת אלוקים לי טוב, ולהיחתם בספר החיים למענך אלוקים חיים,

גמר חתימה טובה

בברכה אוהבת ומוקירה

שלכם

חיים אידלס

טלפון: 1700-700-999 | **דוא"ל:** ish.tsadik@gmail.com | **אתר:** www.ish-tsadik.org.il

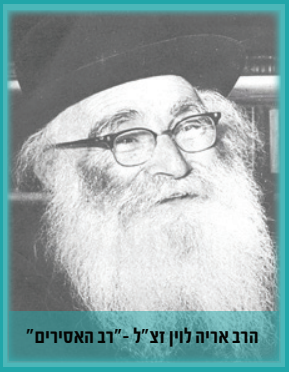
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

בזמן מלחמת העולם הראשונה כשהיה בארץ רעב - מחסור באוכל. הייתה אשה בירושלים אשר באותה העת שהתה לבד בביתה, עקב יציאת בעלה לחוץ לארץ. את הכסף אותו שלח הבעל עם שליח לפרנסת אשתו וילדיו- לקח השליח לעצמו, והאשה וילדיה נשארו בחוסר כל... והנה יום הכיפורים קרב ואין להם בביתם אוכל לסעודה מפסקת.

לפתע נשמעה דפיקה על הדלת. רבי אריה בא לבקר. ישב קצת ומיד הלך לו.

רבי אריה ראה שאין בביתם דבר לאכול ומיהר לביתו והוציא ספר יקר ונדיר מהארון שאי אפשר למצוא עוד כמותו. לקח רבי אריה את הספר למנדל מוכר ספרים שאהב והעריך ספרים נדירים והיה מוכן לקנות אותם בכסף רב. שילם מנדל לרבי אריה בעין יפה, ורבי אריה רץ חזרה לביתה של אותה אשה, הביא לה את מלוא הסכום, בירכה בגמר חתימה טובה והלך.

באותו הסכום קנתה האשה את כל צרכי הסעודה, בעוד רבי אריה הלך לביתו מאושר שזכה לקיים מצווה גדולה לפני היום הקדוש, יום הכיפורים, ועל הספר לא הצטער כלל ועיקר.

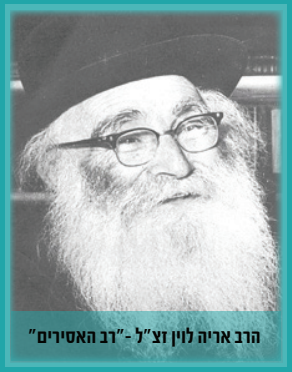
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

שבת זו נקראת גם 'שבת תשובה' או 'שבת שובה' על שם ההפטרה שקוראים באותה שבת הפותחת במילים "שובה ישראל" ועוסקת בעניין התשובה. מנהג ישראל שהרב דורש בשבת זו דרשה בעניין התשובה כהכנה ליום הכיפורים.

ביום שלישי הקרוב יחול ערב יום הכיפורים, יום מיוחד כשלעצמו, ולכן מקצרים באמירת הסליחות ואין אומרים בו תחנון כלל. מדברי חז"ל למדנו שישנה מצוה להרבות בסעודה ביום זה, ונחשב לנו כאילו התענינו בתשיעי ועשירי בתשרי. מטעם זה נהגו לאכול סעודה נוספת עם פת מלבד סעודה מפסקת, ונהגו ללבוש במהלכה בגדי לבן. בסעודה זו אוכלים דגים, כשלעומת זאת מקפידים שלא לאכול בסעודה מפסקת דגים חמים. כן יש שנהגו לאכול ביום זה קרפלך- בשר עטוף בבצק, ומנהג קדום הוא ונאמרו בו טעמים רבים.

אין אוכלים הגברים במהלך ערב יום הכפורים מאכלים שונים, כגון: בשר בקר (וכל דבר שמעורב בו בשר בקר, אלא אם אין לו בשר עוף שאז יאכל מעט בקר ללא שומן), שום, ביצים, מאכלי חלב חמים (לעניין זה קפה או תה עם חלב אינם בכלל מאכלי חלב), יין, בירה לבנה, מאכלים מתובלים או חמוצים במיוחד (כלימון ומלפפון חמוץ).

מנהג ישראל לעשות 'כפרות' בערב יום כיפור, כשהזמן הראוי לעשותם הוא קודם עלות השחר (5:13), ואם ניתן יש לשחוט את התרנגול גם כן בזמן זה. המנהג לעשות כפרות על תרנגול, דג או כסף ולומר "זה הכסף יילך לצדקה/ התרנגול יילך לשחיטה/ הדג יילך למיתה". יש לעשות כפרות לכל אחד מבני ביתו. אם עושה כפרות על תרנגול- הזכרים יעשו על תרנגול זכר והנקבות עושות על תרנגולת, ואם עשו להיפך יצאו ידי חובה. נהגו שאשה הרה שעושה 'כפרות' תיתן סכום כפול כסף לצדקה גם על עוברה, ואם עושה כפרות בתרנגולת תעשה על ב' תרנגולות ותרנגול- משום הספק האם מדובר בתינוק או תינוקת, אלא אם יודעת את מין העובר שאזי תעשה לפי מינו בנוסף לתרנגולת בה משתמשת עבור עצמה. כאשר בעל הבית עושה לבני ביתו נכון שיעשה להם אחר שעשה לעצמו, שיבוא טהור ויכפר על אחרים.

טלפון: 1700-700-999 | דוא"ל: ish.tsadik@gmail.com | אתר: www.ish-tsadik.org.il

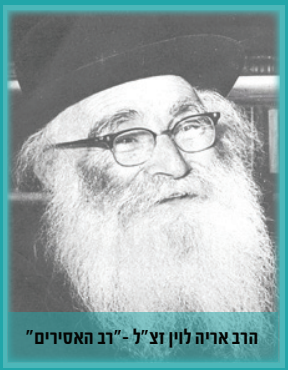
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

הרמ"א הביא מנהג ללכת לבית הקברות גם בערב יום הכיפורים כבערב ראש השנה. אך תמהו עליו הפוסקים משום שיום זה דינו כיום טוב, ולכן מנהג זה לא נתפשט בישראל. אמנם הנוהג כך יש לו על מה לסמוך.

נוהגים הגברים לטבול במקוה טהרה משעה חמישית (11:30) כבערב ראש השנה.

מתפללים תפילת מנחה גדולה (החל מ-13:03) ומתוודים וידוי ארוך בתפילת הלחש, משום החשש שמא יינזק בסעודה המפסקת ולא יספיק להתוודות. לאחר התפילה ניגשים לאכול סעודה מפסקת קודם הצום. את הסעודה מפסקת עורכים על פת כדין סעודת יום טוב. נהגו רבים לטבול את הפת בדבש או במלח ודבש. יש להקפיד לסיים את הסעודה ולצחצח פיו עד שעת כניסת החג (18:05).

הנשים מדליקות נר בערב יום כיפור ומברכות "להדליק נר של יום הכיפורים" וברכת "שהחיינו". למנהג בנות ספרד אין מברכות את ברכת "שהחיינו", שיוצאות ידי חובת ברכה זו מפיו של החזן אחר תפילת "כל נדרי". בנוסף יש המקפידים להדליק נר נשמה לעילוי נשמת יקיריהם, ובכל אופן יש להדליק נר שידלוק עד סוף הצום לטובת ברכת "בורא מאורי האש" בהבדלה שבסוף הצום, כפי שיבואר לקמן.

קודם השקיעה (18:45) מתעטפים הגברים בטלית בברכה ומזדרזים לבית הכנסת לאמירת "כל נדרי", כאשר נכון לסיים את אמירתו קודם השקיעה, או עכ"פ להתחיל קודם השקיעה ולסיים בזמן בין השמשות. הגברים מזדרזים קודם החזן בברכת "שהחיינו" על קדושת היום על מנת שיוכלו לענות "אמן" על ברכתו.

ביום הכיפורים ישנם חמישה עינויים- אכילה ושתייה, סיכה, רחיצה, נעילת הסנדל ואיסור התייחדות איש עם אשתו;

איסור אכילה ושתייה הוא איסור מן התורה. חולה שרופא ציווה עליו לשתות או לאכול, יש

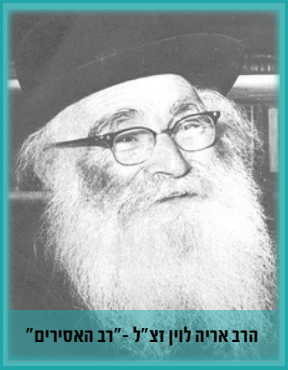
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

להיוועץ עם רב מובהק כדי לדעת איך לנהוג. ברוב המקרים אין צורך גם לאכול וגם לשתות, וגם כששותים אין צורך ללגום יותר מ-40 CC שזה שיעור האיסור מהתורה שעונשו כרת. כדי לא להיכנס לספקות יש לציין לרב פוסק מה אמר הרופא ולקבל הדרכה מדויקת.

אין לרחוץ ביום כיפור, לכן אדם שקם בבוקר נוטל את ידיו עד סוף קשרי אצבעות, דהיינו החיבור בין אצבעותיו לכף היד. אמנם מי שמותר לאכול ביום הכיפורים, נוטל ידיו כרגיל קודם אכילת הלחם, משום שנטילה זו היא מצוה. כן הכהנים נוטלים ידיהם כרגיל קודם ברכת כהנים. אדם שנגע בדבר מלוכלך או בנעליו ירחוץ את המקום המלוכלך בידיו.

אין לסוך ביום כיפור, ובכלל זה שימוש בבושם או במיני קוסמטיקה של נשים. אמנם אדם שסובל מריח רע יכול להשתמש בדאודורנט שמותר לשימוש בשבת, שאין זה לשם תענוג אלא למניעת עגמת נפש.

אין נועלים נעלי או סנדלי עור, כשהמנהג לחנך גם את הילדים שלא להשתמש בנעלי עור, בעיקר כיום שיש תחליפים נוחים. אמנם ילד אשר סובל מכך יכול להמשיך להשתמש בנעליו הרגילות. כן ניתן להקל ללבוש נעליים נוחות שאינן מעור, כגון 'קרוקס' ודומיו, אמנם המחמיר בכך תבוא עליו ברכה.

ביום זה מתפללים חמש תפילות- ערבית, שחרית, מוסף, מנחה ונעילה. את תפילת נעילה יש להתחיל כחצי שעה לפני השקיעה (שבשעה 18:44). תפילה זו הינה התפילה הנועלת וחותמת יום מקודש זה, ולכן יש להתאמץ ביותר לכוון בה. בתפילה זו אנו משנים את הנוסח בתפילת הלחש וב"אבינו מלכנו" ל"חתמנו" ו"חתום". אם הגיעו לברכת כהנים קודם השקיעה נושאים הכהנים את כפיהם, ויש המקילים עד 13 דקות לאחר מכן. אמנם אם לא הספיקו להגיע לברכת כהנים עד שעה זו- לא יישאו כפיהם. אחר צאת הכוכבים (19:02) אומרים 'קדיש תתקבל' ותוקעים בשופר. זמן התקיעה וסוג התקיעות נתון בשינויי מנהגים, והתוקע יקפיד לומר "ברוך המבדיל בין קודש לחול" קודם שיתקע.

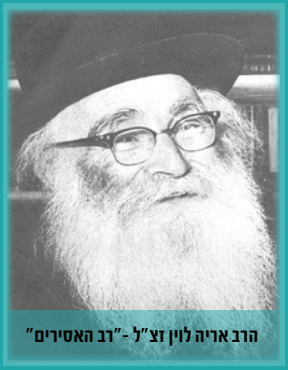
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

אדם בריא שיכול להמתין עם האכילה יקדים ויתפלל ערבית בנחת, יוסיף בברכת "אתה חונן" את הבדלת "אתה חוננתנו", לאחר התפילה יאמר קידוש לבנה, ורק לאחר מכן יבדיל על הכוס. את ההבדלה נעשה על הכוס כבכל מוצאי שבת. לא מברכים על הבשמים במוצאי יום כיפור משום שאין ביום זה נשמה יתירה, וכיוון שברכת "בורא מאורי האש" נתקנה דווקא במוצאי שבתות אין מברכים אותה אלא על 'נר ששבת'- כלומר נר ששהה דולק לאורך כל יום הכיפורים.

אחר ההבדלה עושים סעודה של שמחה, כלשון הפסוק "לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך כי רצה כבר רצה אלוקים את מעשיך", שאנו שמחים על כך שאנו בטוחים שיצאנו זכאים בדין. נהגו ישראל ללכת מחיל אל חיל ולצאת ממצוה למצוה, ולכן נוהגים להתחיל במוצאי יום כיפור בבניית הסוכה.

ביום ראשון שאחר יום כיפור נוהגים לקום מעט מוקדם מהרגיל להתפלל תפילת שחרית. בימים שבין יום הכיפורים לסוכות אין אומרים תחנון (עד סוף חודש תשרי). בני אשכנז אומרים בימים אלו "למנצח" ו"אל ארך אפיים", ובני ספרד אין אומרים כדין שאר ימים שאין אומרים בהם תחנון. ימי אלו הינם ימים של הכנה לקראת חג הסוכות- בניית הסוכה, בחירת ארבעת המינים והכנות לחג הקדוש הקרב ובא.

המעוניין לשלוח אל הרב אידלס שאלות הלכתיות (בלבד) מוזמן לשלוח דרך אתר:
עמותת איש צדיק היה,
מדף: שו"ת עם הרב חיים אידלס
תשובות יישלחו לשואלים ויפורסמו באתר ובעלון.

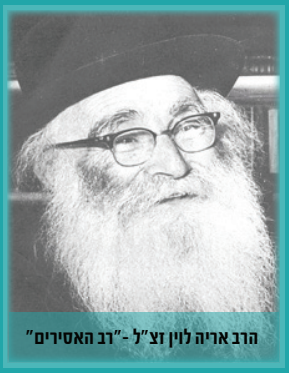

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת
עם הרב חיים אידלס

שאלה | האם מותר להריח בשמים ביום הכיפורים?

תשובה | הנאת הריח נחשבת בדרך כלל לתענוג, וביום הכיפורים אין איסור תענוג, אדרבה זהו יום טוב ומצוה לשמוח, ולכן מותר להריח מכל סוגי הבשמים. אמנם מכיוון שזה יום קדוש יש להימנע במידת האפשר אם לא לצורך השלמת מאה ברכות (מ"ב תרי"ד סקי"ח) או להפיג כאבי ראש וכדומה. בשונה מתשעה באב שהוא יום אבל ואסור בתענוג ולכן נחלקו בו האחרונים (הט"ז הגר"א והמג"א) אם מותר להריח בו בשמים, ולמעשה אנו פוסקים שבתשעה באב יש היתר רק בשביל להקל על כאבי ראש וכדומה ולא בשביל ליהנות. ומזה גם נגזרת מחלוקת נוספת אם מותר לעשן בתשעה באב אך אין זה מקומו, ובפרט שמשיח מגיע בעז"ה אז מדוע לנו להתעסק בהלכות תשעה באב?!

שאלה | לצערי אמי נמצאת במרכז סיעודי ודעתה משובשת מה יש לעשות אם היא תצעק אליי שהיא רוצה לאכול?

תשובה | ראיתי במועדים וזמנים לגר"מ שטרנבוך על פי דברי מרן החת"ס והפמ"ג שאסור לתת אוכל אפילו לחסרי דעה ביום הכיפורים, כי אין זה שונה מלהאכיל אותם נבילות וטריפות שאסור, וגם כאן יש איסור מפורש לאכול ביום הכיפורים. אולם אם היא לוקחת בעצמה את האוכל אין צריך למנוע אותה מלאכול!

וראיתי גם במקראי קודש מדו"ז הרב פראנק זצ"ל שנסתפק לגבי בית אבות שמניחים אוכל על השולחנות לקשישים והם באים ואוכלים, האם זה נחשב כמו שמאכילים אותם בידיים או כמי שאוכלים בעצמם.

נעיר מנסיונו של רב של מרכז רפואי לשעבר שלפעמים אם לא נותנים להם לאכול הם נכנסים להיסטריה ולפסיכוזה, מצבי חרדה קשים, ובמקרה שכזה אז ודאי וודאי שמותר להאכיל אותם גם בידיים משום סכנת נפשות.

המשך בעמוד הבא

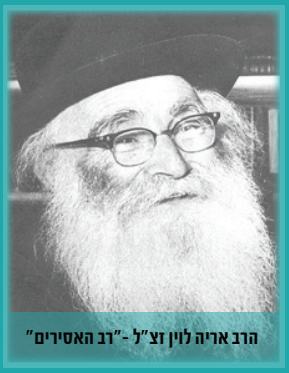
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

שאלה | אני חולה אפילפסיה, אבל אני יודע מתי ההתקפה תתרחש ואז אני חייב לאכול, מה לעשות בצום?

תשובה | בדעת תורה מהמהרש"ם מבראז'ן דן על זה באריכות, ומסקנתו שחולה אפילפסיה נחשב לחולה שאין בו סכנה, ואז אם הוא לא יודע מתי ההתקף יתרחש עליו לשאול רופא באופן מדוקדק כיצד לנהוג ולהעביר את חוות הדעת הרפואית לפוסק (וכן נכון לעשות בכל המקרים הרפואיים).

אבל אצלך שאתה מודע לזמן שההתקף יתרחש באותו זמן אתה נחשב לחולה שיש בו סכנה ועליך לאכול (אם מבחינה רפואית אפשר לאכול בשיעורים- ודאי שכך יש לעשות) ולאחר מכן אתה חוזר לצום כרגיל.

רפואה שלמה וגמר חתימה טובה.